

Beautiful "Badekin" Blessing

פרשת חיי שרה תשע"ח

1a Breishit - Chapter 24

⁵⁸ They called Rebecca and said to her, "Will you go with this man?"
And she said, "I will go."

⁵⁹ So they escorted Rebecca their sister, and her nurse, as well as Abraham's servant and his men. ⁶⁰ They blessed Rebecca and said to her, "Our sister, may you come to be thousands of myriads, and may your offspring inherit the gate of its foes."

⁶¹ Then Rebecca arose with her maidens; they rode upon the camels and proceeded after the man; the servant took Rebecca and went.

2 Breishit Chapter 21

¹⁵ The angel of HASHEM called to Abraham a second time from heaven. "And he said, 'By Myself I swear — the word of HASHEM — that because you have done this thing, and have not withheld your son, your only one, that I shall surely bless you and greatly increase your offspring like the stars of the heavens and like the sand on the seashore; and your offspring shall inherit the gate of its enemy.' ¹⁸ And all the nations of the earth shall bless themselves by your offspring, because you have listened to My voice."

3

126

MADE IN HEAVEN R. A. Kaplan.

* After the veiling, it is customary to bless the bride with the blessing that was first given to Rebecca:

אחותנו את היי לאלפי רבקה. ויירש זרעך את שער שונאיו ישימך אלהים קשרה. רבקה. רחל ולא.

The custom that the bride covers her face when she approaches her groom has biblical antecedents. Just before Rebecca met Isaac, the Torah says, "She took a veil and covered herself" (Genesis 24:65).¹⁸ This is a sign of modesty that brides keep to this very day.¹⁹ Moreover, Isaac's marriage to Rebecca marked the beginning of the Jewish people. The bride emulates Rebecca in the hope that she will be equally worthy in her marriage.

Some authorities maintain that the veiling also has legal ramifications. There are two parts to the wedding ceremony, the betrothal (*erusin*), and the actual marriage (*nesu'in*). *Nesu'in* consists of the bride and groom setting up house together. The process through which *nesu'in* takes place is known as *chupah*.²⁰

According to these authorities, *chupah* consists of the groom placing the veil on the bride.²¹ The Talmud thus speaks of the husband "placing his garment" on the bride as an integral part of the marriage process.²² Similarly, when Ruth wanted Boaz to marry her, she asked him to place his garment over her (Ruth 3:9).²³

This is because one of the things that a husband must provide for his wife is clothing.²⁴ In placing the veil over her face, the groom is symbolically doing one of the things that he must do as a husband. This, in itself, is an act of setting up a household together.²⁵ Hence, according to this opinion, it constitutes *chupah*.²⁵

16

60. את היי לאלפי רבקה — May you come to be thousands of myriads. They referred to the blessing given to Abraham on Mount Moriah: I will greatly increase your offspring (22:17). Now they expressed to Rebecca their hope that this blessing of Abraham would be fulfilled through her offspring: "May it be God's will that these offspring descend from you, and not from another wife of Isaac" (Rashi).

שער שונאיו — The gate of its foes. In the simple meaning of the term, they wished that her offspring would always be victorious in battle. *Haamek Davar*, however, comments that the Torah often uses the word *gate* to refer to the judges and counselors who convene at the gate of a city. Thus they blessed Rebecca that her descendants should achieve such a reputation for integrity and wisdom that even their

enemies would seek their advice.

4

שבילי פנחס / חיי שרה / מאמר יט / שביל הנישואין

"ויברכו את רבקה ויאמרו לה, אחותנו את היי לאלפי רבקה ויירש זרעך את שער שונאיו" (כד ס). ופירש רש"י: "את זרעך תקבלו אותה ברכה שנאמר לאברהם בהר המוריה, הרבה ארבה את זרעך וגו', יהי רצון שיהא אותו הזרע ממך ולא מאשה אחרת."

והנה מנהג ישראל תורה שלפני הכניסה לחופה, הולך החתן לראות הכלה כדי לקיים מאמר חז"ל (קידושין מא): "אסור לאדם שיקדש את האשה עד שיראנה", ואחר כך מכסים את פניה של הכלה בצעיף, ובעת שמכסין פניה מברכין את הכלה בברכה שבירכו לבן ובני משפחתו את רבקה: "אחותנו את היי לאלפי רבקה".

בענין זה מציינו ב"מאיר עיני חכמים" להרה"ק רבי מאיר אב"ד קארסטשוב ז"ע (דף רפ) בשם השפאלער זיידע ז"ע:

"שמעתי בשם הזקן הישיש הצדיק הרב רבי ליב מבראסליב זללה"ה, שיאמר בשעת לקיחת הדעקטון על ראש הכלה פסוק

אחותנו את היי לאלפי רבקה, ונכון מאד לפי עניות דעתי ויש בו סוד גדול".

בהמשך דבריו הוא מבאר הענין בדרך סוד, אבל מה שמוכן מתוך דבריו הוא, כי מכסים את הכלה לפני החופה כדי לעורר בכך קדושת רבקה אמנו, שכאשר ראתה את יצחק בא לקראתה כתוב (בראשית כד סה): "ותקח הצעיף ותתכס". לכן בשעה שמכסים הכלה לעורר קדושת רבקה מברכין אותה בברכה שנתברכה רבקה: "אחותנו את היי לאלפי רבקה".

[א]

מדוע מברכים הכלה בברכת לבן הארמי
 אמנם כבר תמהו על כך בספרים הקדושים,
 מה ראו על ככה לברך כל כלה דוקא
 בברכה זו, שבירכו לבן הארמי ובני משפחתו
 שהיו רשעים גמורים את רבקה אמנו, האם
 חסרות ברכות של צדיקים לברך בהן את הכלה
 הלא דבר הוא. וביותר יפלא לפי המבואר
 במדרש (כ"ר ס יב): "מפני מה לא נפקדה
 רבקה עד שנתפלל עליה יצחק, שלא יהיו
 עובדי כוכבים אומרים תפלתנו עשתה פירות,
 אלא ויעתר יצחק לה לנזכח אשתו."

והנה מצינו על כך כמה תירוצים, וזה יצא
 ראשון מה שביאר החתם סופר ב"תורת
 משה" (פרשתנו ד"ה אחותנו) ליישב המנהג
 בטוב טעם ודעת, כי ליצחק ורבקה נולדו שני
 בנים יעקב ועשו אחד צדיק ואחד רשע, כי
 מצד יצחק שהיה צדיק בן צדיק נולד יעקב
 שהיה צדיק, ומצד רבקה שהיתה צדקת בת
 רשע נולד עשו שהיה רשע, כמאמרם (כ"ב
 קי): "רוב בנים דומין לאחי האם."

על נתחכם לבן הארמי בגודל רשעותו לברך
 את רבקה: "אחותינו את היי לאלפי
 רבכה", שמצד היותך אחותינו אנו מברכים
 אותך, שתהיי לאלפי רבכה שיהיו דומים לאחי
 האם כולם רשעים. אולם אנו בני יעקב הצדיק
 מתחכמים לברך את הכלה: "אחותינו את היי
 לאלפי רבכה", שמצד היותך אחותינו תהיי
 לאלפי רבכה, שיהיו דומים ליעקב איש צדיק.
 ולחכיבות הענין הנה לשוננו:

חדושי רבנו יוסף נחמיה עה"ת

חיי שרה

קסב פרדם אות כ משה

בלה

מעם למנהג ישראל לברך את הכלה קודם החופה בברכת לבן -

אחותינו את היי לאלפי רבכה. נראה לפרש מה שאמר אחותינו, כי הנה יעקב ועשיו
 היו שני הפכיים, והוא יען רבקה היתה צדיקת בת רשע, לכן היתה מולדת אחד צדיק
 ואחד רשע, ולכן הרשע אמר בברכתו אחותינו, כלומר חלק אחוה שלנו שהוא חלקו
 של עשיו, זה יהיה לאלפי רבכה, ולכן אמרו חז"ל שהיתה רבקה עקרה שלא תהיה
 ברכתם עושה פירות, עד שהתפלל יצחק עליה וזרעו מלא ברכת ה', ומנהג ישראל
 לברך את הכלה קודם החופה בלבישת ההינומא, בברכה זאת אחותינו וגו', ולכאורה
 יפלא מדוע בחרו רק בברכת לבן הברכה אחת היא לנו, אבל למען להפוך ברכתו
 לברכתנו אנו אומרים אחותינו, חלק שלנו שהוא חלק יעקב זה יהיה לאלפי רבכה.
 (תורת משה מהדורא תניינא פרשת חיי שרה דף כ"ג
 טו"ג ד"ה אחותנו)

ואין תקוה לנתק הקשר, בהתחמץ לבנו על גורל
 אחותו פן יצאו ממנה צדיקים שלא כחפצו קרא
 אחריה אחותינו את היי לאלפי רבכה, כלומר
 אחותנו את היות רוב בנים הולכים אחרי אחי
 האם (כ"ב קי א) על כן בבחינתו זו תהיי לאלפי
 רבכה. ואמרת ששל כן נהגו חשובי העיר לברך
 הכלה קודם חופתה בברכה זו למען לתקן קללת
 לבן, כאומר לא אחות רשעים אבל אחותנו את
 ויהיו הבנים הולכים אחרי חשובי ישראל.

שיעורי חומש י' ו' א' ב'

הגמ' אומרת (יבמות סג ב) "ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל - מלמד שאין
 השכינה שורה על פחות משני אלפים ושני רבבות מישראל". וזהי כוונת לבן כאן, שבך
 את רבקה שהכלל ישראל, שעליו תשרה השכינה, יצא ממנה (עיין בר"ר ס, יא).

10 שכינה שורה על כ"ב אלפים מישראל

השכינה שורה על כ"ב אלפים מישראל
 בעל "חתן סופר" (פרשתנו כאן) מבאר הטעם
 שמברכים כלה בברכה זו: "אחותינו את
 היי לאלפי רבכה". על פי מה ששנינו בגמרא
 (יבמות סג):

"תנו רבנן ובנחה יאמר שובה ה' רבבות
 אלפי ישראל, מלמד שאין השכינה שורה
 על פחות משני אלפים ושני רבבות
 * מישראל, הרי שהיו ישראל שני אלפים
 ושני רבבות חסר אחד וזה לא עסק בפריה
 ורביה, לא נמצא זה גורם לשכינה
 שתסתלק מישראל."

מבואר מזה שתכלית קיום מצות פריה ורביה,
 היא להשלים מספר שני אלפים ושני
 רבבות כדי שתשרה שכינה בישראל. הנה כי
 כן מטעם זה נוהגים לברך את הכלה לפני
 כניסתה לחופה: "אחותינו את היי לאלפי
 רבכה". שתזכה להוליד בנים ולהשלים על
 ידם שני אלפים ושני רבבות כדי שתשרה
 שכינה בישראל. [לפי פירושו זה צריך לומר,
 כי מה שכתוב: "אלפי רבכה" פירושו "אלפי
 רבבות" היינו שני אלפים עם שתי רבבות שהם
 ביחד כ"ב אלף].

כעין פירוש זה מצינו גם ב"קרבן לדוד"
 (פרשתנו) בתוספת תבלין, על פי
 מאמרם (סוטה יז): "דרש רבי עקיבא, איש
 ואשה זכו שכינה בניניהן לא זכו אש אוכלתן".
 מבואר מזה כי תכלית הנישואין היא שיוזכו
 להשראת השכינה. וידוע כי במקום שהשכינה
 מצויה כל הברכות נמצאות, ככתוב (שמות כ
 כא): "בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא
 אליך וברכתך". ופירש רש"י: "בכל המקום
 אשר אזכיר את שמי, אשר אתן לך רשות
 להזכיר שם המפורש שלי, שם אבוא אליך
 וברכתך, אשרה שכינתי עליך".

והנה אנו מבקשים לברך את הכלה בכל
 הברכות, אשר כאמור זוכים אליה רק

על ידי השראת השכינה, אך הלא אין השכינה
 שורה בישראל על פחות משני אלפים ושני
 רבבות, על כן מברכים את הכלה טרם כניסתה
 לחופה: "אחותינו את היי לאלפי רבכה".
 שתגרום להשראת השכינה, ועל ידי זה תזכה
 לכל הברכות בבחינת: "אבוא אליך וברכתך".

ויש לפרש בזה ברכת יעקב לאפרים ומנשה
 (בראשית מח כ): "בך יברך ישראל לאמר
 ישימך אלקים כאפרים וכמנשה". כי מקרא
 מלא דיבור הכתוב בברכת משה רבינו (דברים
 לג יז): "וזהם רבבות אפרים והם אלפי מנשה".
 וכתב הרמב"ן כי ברכה זו היא כנגד תפלתו
 של משה רבינו: "שובה ה' רבבות אלפי
 ישראל". מבואר מזה כי אפרים ומנשה הם
 בבחינת "רבבות אלפי ישראל" שהשכינה
 שורה עליהם. הנה כי כן זהו שבירכס יעקב:
 "בך יברך ישראל לאמר ישימך אלקים כאפרים
 וכמנשה". שיוזכו לבחינת "רבבות אפרים
 * ואלפי מנשה" שהשכינה שורה עליהם, ועל
 ידי זה יזכו לכל הברכות.

[ג]

"רבבות אלפי ישראל"
ביטול הקליפות חד בתרי

ויש להוסיף תבלין מה שמברכים הכלה בברכה זו טרם הכניסה לחופה, על פי מה שפירש הגר"א מווילנא זי"ע ב"קול אליהו" (פרשת וואת הברכה את קלא): "בהם עמים ינגח יחידיו אפסי ארץ והם רבבות אפרים והם אלפי מנשה", כי מצינו (בראשית מח יד) כשבירך יעקב את אפרים ומנשה, הניח את יד ימינו על ראש אפרים ואת שמאלו על ראש מנשה. והנה כתוב (תהלים צא ז): "יפול מצדך אלף ורבבה מימינך", נמצא כי אפרים שנתברך בימין מפיל רבבות אויבים בבחינת: "ורבבה מימינך", ומנשה שנתברך בשמאל מפיל אלפי אויבים בבחינת: "יפול מצדך אלף" שהוא בשמאל, וזהו שאמר: "בהם עמים ינגח... והם רבבות אפרים והם אלפי מנשה".

ונראה לבאר ענין זה ביתר שאת, על פי מה שכתב ב"יגל יעקב" (פרשת עקב) טעם נפלא על מה: "שאין השכינה שורה על פחות משני אלפים ושני רבבות מישראל", כי מקרא מלא דיבר הכתוב: "יפול מצדך אלף ורבבה מימינך אלף לא יגש", ובגמרא (ברכות ו.) למדו מזה כי המזיקין המקיפין את האדם מימין ומשמאל הם אלף ורבבה. נמצא כי כדי לבטלם על ידי הקדושה כדן ביטול חד בתרי צריך שני אלפים ושני רבבות, לכן אין השכינה שורה על פחות משני אלפים ושני רבבות מישראל, כי בשיעור זה מתבטלים הקליפות ואז שורה עליהם השכינה.

מעתה מבואר ברכת משה רבינו: "בהם עמים ינגח יחידיו אפסי ארץ והם רבבות אפרים והם אלפי מנשה", כי רבבות אפרים ואלפי מנשה שהם כנגד שני אלפים ושני רבבות מישראל שהשכינה שורה עליהם, יש בכחם לבטל חד בתרי אלף קליפות משמאל ורבבה קליפות מימין, לכן "בהם עמים ינגח יחידיו אפסי הארץ" שהם הקליפות.

והנה ידוע מאמרם (סוטה ב): "וקשה לזווגן בקריעת ים סוף", ומבואר בזה הקדוש (תרומה קע): הכוונה, כי כמו שבקריעת ים סוף קטרט השטן מה נשתנו אלו מאלו, הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה, כן בזיווגו של אדם מקטרגים הקליפות כדי למנוע הזיווג. הנה כי כן מטעם זה מברכים הכלה לפני החופה: "אחותינו את היי לאלפי רבבה", שתזכה להשלים המספר של כ"ב אלף מישראל, כדי לעורר בזה קדושת השכינה ששורה על שני אלפים ושני רבבות מישראל, ועל ידי זה מבטלים חד בתרי את האלף ורבבה קליפות המקיפים את האדם, ואז נכנסת הכלה לחופה בשעה טובה ומוצלחת בלי שום קיטרוג כי כבר נתבטלו.

מעתה אומר החתם סופר מבואר היטב מה שאמרו לבן ובתואל: "מה יצא הדבר לא נוכל דבר אליך רע או טוב", כלומר כיון שהדבר יצא מהשם הוי"ה שאין לנו שום אחיזה בו, אין לנו שום יכולת לעכב הדבר, על כן "הנה רבקה לפניך קח ולך ותהי אשה לבן אדוניך כאשר דבר הוי"ה". אמנם בגודל רשעתם רצו להתחכם על אליעזר, לכן אמרו: "תשב הנערה אתנו ימים או עשור אחר תלך", כי חשבו שאולי בתוך הזמן יצליחו לעורר מרת הדין משם אלקים שיש להם קצת אחיזה בו, ואז ימצאו זמן מוכשר לעכב את הזיווג של יצחק ורבקה.

אולם אליעזר עבד אברהם שתפס מחשבתם הרעה, הוכיח להם בחכמה כי להבל ולריק הם מבזבזים את זמנם, וזהו שאמר להם: "אל תאחרו אותי", בתקוה שאולי תצליחו לעורר מרת הדין ולעכב את השידוך. שהרי "וה' הצליח דרכי", וידוע מה שפירש רש"י על הכתוב (בראשית יט כד): "וה' המטיה על סדום ועמורה גפרית ואש, כל מקום שנאמר וה' הוא ובית דינו". פירושו, הן אמת ששם הוי"ה הוא מרת הרחמים, אבל כשנאמר "וה'" הכוונה על "הוא ובית דינו" להעניש את הרשעים במדת הדין.

וזהו שאמר אליעזר: "אל תאחרו אותי וה' הצליח דרכי" - "וה' דייקא" הוא ובית דינו", כי גם מרת הדין הסכימה עם מרת הרחמים לזיווג זה, אם כן אין שום טעם להמתין שאולי תצליח לעורר מרת הדין, שהרי גם מרת הדין הסכימה לשידוך הזה, לכן "שלחוני ואלכה לאדוני עכדה"ק.

[ז]

לפני החופה אנו מעוררים קדושתם של יצחק ורבקה

כיון שבאנו לידי כך, יאיר לנו להבין מנהג ישראל תורה, כי בעת שהחתן מכסה פני הכלה בצעיף מברכים את הכלה, בברכה שבידרכו לבן ארמי וחברת מרעיו את רבקה אמנו: "אחותינו את היי לאלפי רבבה". כי כבר למדנו מדברי החתם סופר יסוד גדול, שבזיווג יצחק ורבקה הסכימה לא רק מרת הרחמים אלא גם מרת הדין בבחינת: "וה' הצליח דרכי" הוא ובית דינו, לכן גם רשעים כבתואל ולבן הסכימו לשידוך זה, בידעם שאין להם יכולת למנוע זיווג כזה שגם מרת הדין הסכימה לכך.

והנה קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף, משום שהקליפות מקטרגים על האדם כדי למנוע הזיווג, על כן לפני החופה הולך החתן לכסות פני הכלה בצעיף, כדברי ה"מאיר עיני חכמים" לעורר בזה קדושת רבקה אמנו, שכאשר ראתה את יצחק: "ותקח הצעיף ותכס", ומברכים את הכלה בברכה שנתברכה רבקה מלבן הארמי: "אחותינו את היי לאלפי רבבה", כדי לעורר בכך שגם בזיווג זה מלאך רע בעל כרחו יענה אמן, ושוב אין למקטרגים כח לקטרג ואז נכנסת הכלה לחופה בברכה מרובה בלי שום מניעות.

כיון שבאנו לידי כך, יפתח לנו פתח להבין מה שנוהגים לברך את הכלה בברכת לבן הארמי: "אחותינו את היי לאלפי רבבה", כי בכל זיווג אנו רוצים לעורר ענין זה, שגם מרת הדין תסכים לזיווג כדי שתתקיים בתמידית, לכן מברכים את הכלה בברכת לבן הארמי, כדי לעורר בזה קדושת הזיווג של יצחק ורבקה שגם מרת הדין הסכימה לכך, שהרי מטעם זה בידך אותם לבן ארמי בבחינת מלאך רע בעל כרחו יענה אמן כי לא היו יכולים לקטרג, ועל ידי זה יעלה הזיווג יפה ויהיה קשר של קיימא.

דעת סופרים כד קל

ויברכו את רבקה. המשפחה. שהתרשמה מסיפורי אליעזר, מתפללת עבור רבקה שתזכה להיות יורשת ברכות אברהם. תפילתם היתה ראויה להיכתב בתורה, כי נאמרה תחת רושם דברי אליעזר והיתה ספוגה השראה עליונה.

והנה מבואר ב"אור לשמים" (לקוטים) הטעם שמכסים פני הכלה ביום החופה: "כדי שלא יסתכלו בה החיצונים ויתאחזו ח"ו בידוע כח הסתכלות מה הוא". מעתה יאיר לנו להבין מנהג ישראל שהחתן מכסה את פני הכלה בצעיף שלא תשלוט בה עין הרע, ומברכים את הכלה בברכה שבידך לבן הארמי עצמו שורש כל הקליפות את רבקה אמנו: "אחותינו את היי לאלפי רבבה", כדי לעורר בזה שם הא"א לבטל כל עין הרע, ואז נכנסת הכלה לחופה בלי שום מניעות.

יש לדקדק בפירושה של הברכה 'אחותנו את היי לאלפי רבבה', דלכאורה היה להם לומר 'אחותנו היי לאלפי רבבה', ומאי 'אתי' דקאמרו?

וייל, שכוונת הברכה שקיבלה רבקה בבית לבן היתה שתגיע למעלה כה נישגבה, עד שהיא עצמה תהיה שקולה כאלפי רבבה, כמו שמצאנו בשיר השירים-רבה, שמשא רבינו היה שקול כנגד ששים רבוא, וכן בגמרא (בבא בתרא, דף קכ"א עמוד ב') שיאיר בן מנשה היה שקול כרובה של סנהדרין.

והנה, רבקה אכן הגיעה ליום המעלות, וזכתה לנבואה, והיתה ממעמדיו של כלל ישראל. יש ללמוד מכאן שהקבי"ה נותן כוח ביד כל אדם - אפילו אדם מהסוג שנמצא בבית לבן - לברך את חבירו בדברים גדולים, ולפעמים מתקיימות הברכות במילואן.

משמע שזכירת השבח היא היא הברכה. וכן גם בענין הקללה ע"י שמזכירין עוונותיו של אדם ומעיינין בקלקוליו ממילא מעוררים עליו קטרוג וקללה ר"ל. ולכן הזהירונו חז"ל "ואל תשתדל לראותו בשעת קלקלתו" (אבות ד, יח). כי מן ההכרה שההסתכלות והעיון ברע ובחסא ממשיך ומעמיק את תהום הקללה הרובצת בנפשו של החוטא.

וזש"א "ביתו של אחאב אינו מזומן לברכה" (סנהדרין לט, ב). המובן, שאין הנפש הרעה והמושחתת ראויה, עלולה ומוכשרה לקבל את הברכה, כי מקולקלים הם הצינורות ואין זרם האור עובר בס. ומה תועלת הברכה, והנה ברך תשפיע ולא יקחנה.

25 בישראל מלך קסה

ברכת חתנים ע"י אנשים פשוטים

אמרו חז"ל (מסכת נלה א, א) מנין לברכת חתנים מן התורה, שנאמר (בראשית כה, ט) ויברכו את רבקה ויאמרו לה אחותינו את היי וגו'. וי"ל הטעם דחז"ל למדו זאת מ"לבן ובתואל" דייקא, כדי שלא יעלה על לב בני אדם לחשוב דברכת חתנים עושה רושם רק כשצדיקים הגדולים מברכים אותה, משא"כ כשאנשים פשוטים כמונו מברכים אותה מה אנו ומה ברכותינו, לזה אמרו חז"ל ברכת חתנים מן התורה מנין, מהפסוק ויאמרו לה אחותינו את היי וגו', ומי היו מברכים אותה, "בתואל ולבן", וא"כ כל שכן שאנו ראוים לברך ברכת חתנים, ושקיים ברכותינו במילואה.

ליקושי בית אפרים, דרוש כ"ה

26 גני חיים רמא

מאמר "פירוש ענין ברכה"

א. פעולתה של הברכה

טיבה הפנימי של הברכה הנה יל"ע מהו, ומהו המניע לברכת ה' ממעל שתתחיל להיות שופעת עלינו ולהיות מעניקה לנו את חיותה ורעונותה הרוחנית והגשמית גם יחד. אותה החו" הנעימה של קבלת הטוב וההארה ממקור הנעלם הבאה כשמן בעצמותינו ושברכה שמה, מנין ועל מה היא באה אלינו.

והנה לפענ"ד, הברכה היא הזכרת המעלות כי כשמזכירים המעלות ממילא יתעורר רגש הרחמים והחסד ממקור הברכות. כי מעלה היא ברכה וברכה היא מעלה. וכשמזכירים ונוגעים במעלה הרי היא פותחת את אוצרה הטוב ומזרימה ומענדת אותנו ברוחה טהור האופף את כל חושינו ונשמת אפינו. משל למח"ד להנוגע בכפתור החשמלי שהוא מניע וגורם לנו להיות מוארים ומעודני אור מן כח האור הגדול האצור בחוטי החשמל הנמתח והנמשך להם מהמכון לייצור החשמל הנמצא אי שם. אותו הענין הוא השפעת הברכה, המעלה היא קצחו העליון של הצינור הנמצא אי שם במרומים והברכה קצחו התחתון השופע עדנת אלקות וכל טוב לכל אשר יכה ומכניע יצרו הרע, הרי הוא כנוגע בצנור.

ב. הקללה - הפך הברכה

הנה הרמב"ן ז"ל בס' "האמונה והבטחון" כ' וז"ל "ודע כי כל זמן שאדם מחשב בתוך לבו שמו של הקב"ה או אחד מנפלאותיו יש לפניו התעוררות כפי מחשבת מעלת החושב, וזשה"כ בכמ"ק "אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך" וכשהתעוררות ההיא מתעוררת על דברי ריק במה יברכהו והיא ראויה אל ההיפך, עכ"ל. והמובן שמן הראוי והמוטב שימנע האדם את עצמו מן התעוררות ההרגשות שאינן נושאות בחובן חפץ ההתקדשות וההתקרבות לה, התעוררות סרק כאלה הרי הן יצרות כח קליטה של קללה הפך הברכה.

ה. מהות ענין הברכה

הנה האב"ע ז"ל פי' וזה"ל "הנכון בעיני כי הי' יודע מזלות בעת ראותו במזל של שום אדם שהגיע עת רעתו הי' מקלל אותו, ובבוא רעה אל המקולל יחשבו הרואים והשומעים הנמצאים כי בעבור קללתו באה הרעה והעד שדבר במרמה עם שרי בלק, וזה טעם לא אוכל לעבור את פי ה' אלקי, כי אין ביכולת לנוצר לשנות מעשה היצור או גזרתו. והסוד כי החלק לא ישנה חלק, רק גזירת הכל תשנה גזירת החלק. ולא יוכל לגלות זה הסוד כי עמוק הוא" (עכ"ל במדבר כה, א). "לא תלך עמם" (שם כב, יב). אעפ"י שלא תקללם כדי שלא תתן עיניך בהם לרע. כענין אמרם "נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות". (עכ"ל הספורנו).

הרי מבורר להדיא מהנ"ל שלא דוקא שצריך לדיבור בכדי לעשות רושם לשבט ולקללה, כי אף ההצצה בלבד הראי' של היזק בלבד הראי' במומי האדם ופגמיו לגנאי, כבר שמי' היזק. כי גם המחשבה הנוולת מהראי' בלבד יכולה להמשיך ולהעמיק את קללת הרע וגניויו. ובדאי שההסתכלות בטוב ובנעימי השלמות מרוממת את האדם. והבן.

"ועתה לכה נא ארה לי את העם וכו' כי ידעתי את אשר תברך מבורך ואשר תאור יואר" (שם כב, ו). ופי' הספורנו ז"ל "הנה כחו לא הי' לברך אבל הי' שקלל "בהזכיר עון", או בכיוון שעה כדחז"ל ולכן לא שאל ממנו שיברכהו לנצח או שיוכל להתיצב מנגד אבל אחר שידעתי את אשר תברך מבורך לכבודו של בלעם להורות שלא חשב אותו למזיק בלבד, עכ"ל.

והרי שכל טיבה וכחה של הקללה הוא בהזכרת עון, ובלעם הי' כאותו הזבוב המזדמן לעמוד במקום פגום וסרוח והוא נהנה.

הרמב"ן ז"ל עה"פ "ויהיו כל פקודי בני ישראל" (שם א, מה). "ועוד כי הבא לפני אבי כל הנביאים ואחיו קדוש ה' והוא נודע אליהם בשמו יהי' בדבר הזה זכות וחיים כי בא בסוד העם ובכתב בני' וזכות הרבים במספרם וכן לכולם זכות במספר שימנו לפני משה ואהרן כי ישימו עליהם עיניהם לטובה יבקשו רחמים עליהם ה' אלקי אבותיכם יוסף-אלף פעמים ולא יעמיט במספרכם" עכ"ל

ולכאורה אם צריכים בני' וראויים הם לברכה בודאי, הכי לא יכול הי' לברך אותם שלא בפניהם, וכי מה תתן ומה תוסיף הראי' והעברת בני' לפני משו ואהרן ברם לפי ההסבר דידן נחא. ענין הברכה הוא ההתבוננות בהמעלן וההתראות פנים אל פנים תתגלה אור המעלות שטמן בלבבות בני', לכן מוטב הי' שיעברו בני' החביבים לפני המקום לפני משה ואהרן ועם חזותם ומראו הוד האלקי החופף על פניהם תתעורר בלב משה ואהרן התפילה לשפער הרחמים והחסד וברכת ה' ממרומים תרד ותעלם על ראשם. כי הלא בעצנ הברכה זוהי תפילה ואיחולי הלב, לעורר את המעלות, המכוון הוא להתחבר להתדיין ולהשתוות ולהמשיך את צנורות החסד על הראוי, לכך בעבור מעלותיו וזה נתקיים בעבור פקודי עת ישראל לפני משה ואהרן, והבן.

א. חובת ברכת הכהנים

"כה תברכו את בני' אמור להם" (במדבר ו, כג), "פנים כנגד פנים. או אינו אלא כנגד עורף, ת"ל אמוד להם, כאדם שאומר לחבירו" (סוטה לח, א). וטעם הדבר נראה ע"פ מש"א "אמר ר' יצחק לעולם יהא אימת צבור עליך, שהרי

שנית, ממידת עין טובה למצוא הזדמנויות לברך את חברו ככל שיוכל. מלבד השפע שמביא בכך על חברו, הרי שגם יקנה האדם בעצמו את מידת עין טובה.

*** כיצד לברך מכל הלב?**

ישנם אירועים בהם העולם נוהג לברך איש את רעהו. הבה נתבונן, האם הברכות נעשות מתוך עין טובה, או מתוך נימוס בעלמא?

מסופר על המשגיח הגה"צ רבי ירוחם זצ"ל, שהיה נוכח פעם בחתונה אחת, והתבונן בעיניו הרוחניות באנשים שברכו בברכת "מזל טוב" את המחותנים. הוא אמר, אחר כך, כי הבחין ששבעים אחוז מהאנשים לא התכוונו לברכת ה"מזל טוב" מעומק לבם, אלא עשו כן מנימוס בעלמא.

כדי לברך ברכה מתוך עין טובה יש להתבונן לפני שמברכים על מה הולכים לברך, ולא לעשות זאת כמצוות אנשים מלומדה.

כשאדם מגיע לשמחה, ינסה לחשוב מספר דקות לפני היכנסו לאולם, על שמחת חברו, ואז לברך אותו באמת מכל הלב בבחינת "ושמח בלבו". כדאי גם לצייר בדמיון ששמחה זו היא שמחה שלו, וכך יוכל להרגיש עד כמה חברו שמח.

ב. לברך את הזולת

באמצעות הדיבור אפשר לא רק לשבח את הזולת, אלא גם לברך אותה, ולהשפיע בכך השפעה ניכרת על מידת "העין הטובה" של האדם.

בזוה"ק פרשת במדבר קיז' נאמר כי מי שאומר שבחו של חברו (על בניו או כספו), צריך לברכו בעין טובה. ומאין למד כן? ממשה, שכתוב "והנכם היום ככוכבי השמים לרוב"¹⁵⁸, ואחר כך כתוב "ה' אלוקי אבותיכם יוסף עליכם ככס אלף פעמים"¹⁵⁹.

מסופר על הסבא מסלובודקה, כי כאשר היה עובר ליד ביתם של ראשי הישיבה, אף שלא היה שם אדם, היה פונה אל הבית ואומר: בוקר טוב! כאשר שאלוהו על הנהגה מצוזה זו, ענה: למאי נפקא מינה, כשאני פוגש בן אדם הנני מברכו בבוקר טוב, כי בפוגשי אותו אני זוכר, ומיד רוצה אני לברכו שיהיה לו בוקר טוב. ומה שונה שאני עובר על ידי ביתו, הלא גם זה מזכיר לי אותו, ולמה לא אברכהו מיד שיהיה לו בוקר טוב?!

ממעשה זה לומדים אנו שני דברים: ראשית, כאשר נותנים שלום לחבר, חוץ מדרך ארץ שיש בזה, צריך לעשות זאת מכל הלב, להשתדל לברך בעין טובה.

השובי העיר פורסן מדר על ראש הכלה ומברכים אותה ואומרים לה: אהותנו את היי לאלפי רבבה (קיצור שר"ע קמ"ו, ט).

The prominent members of the community spread a cloth on the bride's head and they bless her, saying, "May you, our sister, become thousands of myriads" (Kitzur Shulchan Aruch 147:3).¹

The tradition of blessing the bride with this *pasuk* makes us wonder: Could the originators of this practice have found no better blessing than that composed by the wicked, idolatrous Lavan? What makes this question even more baffling is that his

blessing proved ineffective, for Rivkah remained barren for decades, and when she finally bore children it was only in the merit of Yitzchak's incessant prayers. Chazal teach us (Bereishit Rabbah 60:13): "Why did Rivkah remain barren until Yitzchak prayed on her behalf? So that the idolaters would not be able to say, 'Our prayers are effective.'" Thus, it is doubly surprising that we choose to use this historically ineffective blessing.

כתנים כלפי העם ואחוריהם כלפי שכניה" (שם מ, א). והיינו שר"י ההסתכלות בפני בני הכורעים ברך באימה ובריאה לפני אדון כל, ע"י הבטתם בפני זרע אברהם יצחק ויעקב ודמותם דיוקנם חקוקה בכסא הכבוד תתעורר בלב הכהנים האהבה העזה לזרע עם קודש וימשיכו את הברכה באהבה כמו שהם מצווים "אשר קדשנו במצותיו וצונו לברך את עמו ישראל באהבה". וד"ק.

ז. הברכה - כאמצעי

הנה לפי זה יוסבר ג"כ מ"ש בירושלמי דאפילו עובד כוכבים המברך את ישראל מתברך, וזה"ל "תנא גוי עונה אחריו אמן, דכתיב ברוך תהי' מכל העמים" (ברכות פ"ח, ה"ח). והטעם הוא כל ענין הברכות הוא הזכרת המעלות והשבח וההזכרה מעוררת ופותחת את מקור הרחמים והשפעת החסד. א"כ למאי נפקא מינה מי הוא המעורר, אפי' קטן, אפי' שוטה ואפי' נכרי הכל כשר וישר. כי אם הצינורות מוכשרים וטהורים וחוטי האור עלולים להמשיך את זרם האור מה הבלד מי הוא המכה בכפתור. כי הברכה היא לא מצד המברך אלא מצד המתברך, בעל כושר המעלות העולות בית א-ל והמעבירות למטה ברכת ה' ממעל.

ולפי שיטת הירושלמי אפי' רוצה ומגלה עריות שמברך הוא מתברך ומותר לברך ישראל. "תניא מגין שלא יאמר איש פלוני מגלה עריות ושופך דמים והוא

מברכני, אמר הקב"ה ומי מברכך, וכי לא אני המברך, שנא' ואני אברכך" (במדבר ו, כז).

* ואפי' מברכותיו (קללותיו) של בלעם נתגדל שמו של ישראל ונקבעו ברכה לזדורות עולם, מפני שנגע במעלות בני העיר את הברכות. וד"ק.

ובעל השכל הזך והטהור יודע להמשיך על עצמו שפע ברכות מכל מקום ואפילו ממתנגדיו. וממילא הריהו מרומם אותם ומעלה אותם עמו בתוך ברכת גומלין של ואברכה את מברכך. והבן. "ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו" (משלי טז, ז). המובן הצדיק בעל הנפש הזכה המבורכת עם מעלות ומדות אז גם אויביו יעוררו זכות ויביאו ברכה. ומי זה שלא יחפוץ בברכה, אכן גורל זכות הברכה תלוי ביד האדם על ידי תיקון החסרון והשגת המעלות.

מעמד מיוחד יש לאדם שאינו רק משתתף בשמחה, אלא שהשמחה עצמה היא 'שלו' (החתן, אבי התינוק שנכנס בביתו וכו'). כשמתייחסים לאדם כזה, נוהגים לקרוא לו: "בעל השמחה". חלק חשוב בכל שמחה הוא הברכות. המשתתפים מברכים את בעלי השמחה (ישתזכו לעוד שמחות רבות וכדומה), ובעלי השמחה מברכים את המשתתפים ("ביקרוב אצלך"). כל מאורע הוא הזדמנות לברך כי השמחה תמשיך הלאה, תתן את השפעתה הברוכה ותסלול את הדרך לעוד ועוד שמחות אשר יגיעו בעקבותיה. ישנה סיבה עמוקה לשם התואר שניתן לבעל השמחה. הוא יבעלים על השמחה, היא 'שלו', הוא זה שיכול להעביר אותה הלאה ביתר יעילות. מובן שכולם מברכים דווקא אותו, אבל סגולה מיוחדת יש בכח הניתן לו לברך אחרים.

Nevertheless, there is something exceptionally unique about this blessing. Rivkah was about to leave her family, and they were not pleased with her decision. They would have greatly preferred that she remain at home "for a number of months or even a year," as they had requested (Bereishis 24:55). Rivkah was about to embark on a journey to a new lifestyle, one totally foreign to that of her family. While she sought a life of spiritual goals, her family saw no value in her choices. Yet despite all this, they overcame their own feelings and blessed Rivkah that she be successful in her endeavors.

Furthermore, the second half of Lavan's blessing—"may your descendants take possession of the cities of their enemies"—runs counter to any consideration for his own welfare. After all, his descendants would be among the enemies of Rivkah's descendants. As Chazal teach (Avos d'Rabi Nasan, nusach 2, #43; Midrash Aggadah Bereishis 22:5), "Lavan did not realize the [consequences of the] great prophecy he was articulating [with this blessing]. By saying, 'May your descendants take possession of the cities of their enemies,' he and his mother were cursing themselves while they blessed their sister Rivkah."

Thus, what was so unique and special about Lavan's blessing to Rivkah was that it was totally altruistic, given with no thought of personal gain. This made it the ideal and, indeed, the most powerful blessing he could have given her.³ This is the reason it has become traditional to bless a bride just prior to her marriage with Lavan's blessing. For invoking this blessing indicates that the blessing we are bestowing on the bride is one that is being given absolutely wholeheartedly and selflessly.

There is clear guidance and an important life lesson to be learned from this. When one person blesses another, while wishing only to benefit the blessing's recipient—when the one offering the blessing has no ulterior motives and wants only good for the recipient—that blessing holds incredible power. Chazal teach (Sotah 38b), "The cup of blessing should be given only to someone with a 'good eye.' The pasuk tells us [Mishlei 22:9], 'Someone with a good eye will be blessed.' Instead of reading it according to the

mesorah [which is the authentic reading of the verse], we can render it as, 'Someone with a good eye can give [effective] blessings.'"⁴

4. The Midrash Tanchuma (Parshas V'zos Habrachah #1) teaches that the words "someone with a good eye" refer to Moshe Rabbeinu, who blessed the nation of Yisrael with only their good in mind. The Zohar (Parshas Naso, p. 147b) teaches: "If a kohen does not genuinely love the people, he should not raise his hands to bless them. This is as the pasuk states, 'Someone with a good eye will be blessed.' Instead of reading it according to the mesorah, we can read it as if it says, 'Someone with a good eye can give blessings.'" The Magen Avraham (128:18) commented that for this reason the kohanim say that Hashem commanded them "to bless His nation Yisrael with love."

* The Peleh Yo'eitz (entry: brachos) asserted that when parents bless their children, their blessings are likely to be effective, because parents genuinely seek their children's benefit. In the end of Parshas Vayeitzei (Bereishis 32:1) the Torah states, "Lavan rose early in the morning, kissed his sons and daughters, and blessed them." Rabbeinu Ovadiah Seforno comments that the Torah relates this incident to teach us that a father's blessing to his children is given wholeheartedly and is likely to be fulfilled.

מרדכי

חיי שרה
י"ג ט"ז תמוז

תבלת

לפ. ויאמרו אחותינו את חיי לאלפי רבבה וירש זרעך וגו' (כ"ד ט.). יש לדקדק, דהוה ליה למימר "את * תהיי" (כלומר שממנה יאלו אלפי רבבה, אבל "את חיי" פי' שהיא בעצמה תהיה אלפי וכו'). וי"ל על פי מה שכתב היערות דנש (ה"א דרוש ב') לזכר מה שכתוב (הושע ב' א') והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא יספר וגו', ונש"ס פ"ג דיומא (ב"ב:) פריך כתיב והיה מספר וכתיב אשר לא יספר כאן } בעושי ראונו של מקום כאן באין עושין ראונו של מקום, והוא תמוה דאם עשו תשובה האם אמרנה המספר צרע עד אשר לא יספר, ומיך דאם יהיו לדיקים יהיה אחד שקול כנגד הרבה ע"ש. וי"ל דמהאי טעמא כשעקד אברהם אבינו ע"ה את יצחק אמר לו (לעיל כ"ב י"ב) "עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה" ואם כן אינו צריך לזרעה של רבים כי כבר היה שקול כנגד כל העולם, לזה אמר "כי צדך אצרכך והרבה ארצה את זרעך" ר"ל שהיו צאצאי מעיך כמון שיהיה כל אחד שקול כנגד הרבה. ולכן אמרו לרצקה "את חיי לאלפי רבבה" ר"ל שהיא בעצמה תהיה שקולה כנגד אלפי רבבה.

כד י"ג ט"ז תמוז הר צבי החדש על התורה

* ואפשר לומר שברכו אותה שתעלה במעלות רבות, עד שהיא בעצמה תהיה שקולה כאלפי רבבה, כמו שמצאנו בשיר השירים רבה (פ"א פס' טו, ג) שמשו רבינו היה שקול כנגד ששים רבוא, וכן בגמ' ב"ב (קכא ע"ב) שיאיר בן מנשה היה שקול כרובה של סנהדרין.⁶

כטויון

41 בברכת "אחותינו את חיי" מרדכי "בני חיי ומוזני"

אחותינו את חיי לאלפי רבבה וירש זרעך את שער שונאיו (בראשית כד, ט.). נראה לפרש דלבן ובתואל שידעו בעצמם שהם רמאים, ראו שעם כל זה רבקה אחותם היא צדקת ובעלת זכיות, ולכן חשבו שמפני זה לכד כבר יש לה הרבה זכיות ואינה צריכה לברכה, אך כיון דחיי בנו ומוזני לא בוכותא תליא * מילתא אלא במולא תליא מילתא (מערך קטן כח), לכן ברכו אותה בשלש ברכות אלו התלויים במול שגם באלו תצדק, נגד "חיי" ברכה "את חיי", כלומר שתהיה לך הוי' וקיום, וכנגד "בני" ברכה "לאלפי רבבה" וכנגד "מוזני" ברכה "וירש זרעך את שער שונאיו", דהיינו שירשו ממון אחרים ועל ידי זה יתעשרו. יד יוסף, חיי שרה דרוש ג'

ס) ויירש זרעך את שער שנאיו. גם לאברהם נאמר לשון זה ויירש זרעך את שער * אויביו כי כך המדה בכל גומלי חסד שיש להם אוהבים רבים כמ"ש (משלי י"ט.) רבים יחלו פני נדיב וכל הרע לאיש מתן. ואברהם היה גומל חסד לכל לקרובים ולרחוקים וכן רבקה על כן בדרך טבע יירשו שער אויביהם, כי יש להם ריעים רבים העומדים להם בעת צרתם, וכאמרו רז"ל (ב"ק י"ז.) כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים וזכה לנחלת ב' שבטים כו'. ומסיק שם איכא דאמרי אויביו נופלים לפניו חללים כיוסף, שנאמר (דברים לג.) בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו וגו'.

פסגה זאת, היתה שאיפת חייו וכמיהת רצונותיו של אבינו אברהם. כל האברהם אבינו, היה לא רק מרותק לשאיפת קודש זאת, אלא ממש מורכב ועשוי הימנה. שאיפה זאת של "והיה ברכה", לא זו בלבד, שהיתה תמצית חייו ויחולק של אברהם אבינו, אלא שכל עצמיותו היתה ממש חצובה משיש איתן, ססגוני ומרהיב זה.

כי גם יוסף היה גומל חסד עם כל בית אביו ועם הרחוקים בשני רעבון, וכן אמר דוד (תהלים קי"ב.) טוב איש חונן ומלוה וגו' סמוך לבו לא יירא עד אשר יראה בצריו פזר נתן לאביונים קרנו תרום ככבוד. כי בקרנו ינגח עמים כיוסף. לפיכך אמרו לה היי לאלפי רבבה וכי נתנו קצבה לברכתה ומאי רבותא כל אדם שיש לו בנים ברבות הימים יצא ממנו מספר זה ויותר מהמה. אלא דאי שלא דברו ביוצאי חלציה כי היו בטוחים על כחו של זקן זה אברהם שנברך כבר שיהיה זרעו כחול הים ומהו שאמרו לאלפי רבבה למ"ד של לאלפי מה טיבה, אלא שאמרו יהי רצון שתזכה ל"הטיב ולגמול חסד לאלפי רבבה כי יהיה רב חילך, ועי"ז יהיו לך אוהבים רבים ובטיבה זו יירש זרעך את שער אויביו, כי רבים יעמדו בעזרתך כי תצא למלחמה. ויכול להיות שדרך עצה אמרו לה כן, וזוהו מדוקדק הלשון היי לאלפי רבבה. ומדנקט לשון ויירש ש"מ שאמרו לה אל תדאגי על ההוצאה, אלא שלח לחמך על פני המים לאלפי רבבה אנשים, וסוף תקבל ירושה בשער שונאך פי שנים כפלים, כי יש מפור ולסוף ונוסף עוד.

"ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל" (בראשית כד, א) ר"י אלעזר המודעי אומר, איצטגנינות גדולה היתה לאברהם בלבו, שכל מלכי מזרח ומערב משכימין לפתחו. ר"ש בן אלעזר אומר, מרגלית טובה היתה לאברהם אבינו תלויה בצואר, שכל חולה הרואה אותה מיד נתרפא, ובשעה שנפטר אברהם אבינו, נטלה הקב"ה ותלאה בגלגל חמה" וכו' (ב"ב טו.) איך מבינים את זה. האם ה"בכל" מתבטא ב"איצטגנינות" שבלב, או במרגלית התלויה על צוואר!! זהו ה"בכל"!! מהי המשמעות שבדבר. מה זה בא ללמדנו.

והיה ברכה

"ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה" (בראשית יב, ב) מרן המשגיח מו"ח זצוקללה"ה, בשנותיו האחרונות, היה מרבה לדבר על "והיה ברכה". היה מציע, מבקש, ממש מתחנן:

* "אדם צריך להיות לברכה".

האמת אומר, כי בשעתו לא זכיתי להתרומם אל גובה דעת רבינו. חושבני, כי לא נתתי לדברים את תשומת הלב הראויה. לא הבנתי דיין לימים, נתתי לבי ודעתי, ונוכחתי... נוכחתי, כי מעיינות של תורה, חכמה ודעת, נובעים מתוך יסוד מוסד זה. היסוד הוא, כי "והיה ברכה", אינו רק הבטחה, או ברכה. "והיה ברכה", אינו שר בלבד.

"והיה ברכה", הוא יעוד.

"והיה ברכה", הוא פקודה.

• אין לך מצוה, אין לך שלימות, גדולה מ"והיה ברכה". כך הבנתי את היסוד. זו היתה כוונתו, או בעצם, דבריו של מרן זצוקללה"ה.

☆☆☆

פסגת ה"והיה ברכה", היא קדקד מפגש השלימות, המאחדת את שיאי השתלמותו של האדם, עם התרוממותו של העולמות הנלפתיים, הנאחזים, המתקיימים והמתעלים, כיד האדם הטובה עליהם וכרצונו של הבורא עולם יתברך.

• הוא אשר אמרנו. תכלית עבודתו של אברהם אבינו, היתה, "להיות" "ברכה". כל כולו, להיות לברכה ולתועלת. שלא יהיה דבר של תועלת, שלא יבוא מתוך ועל ידי אברהם אבינו. תכלית כל עבודתו, כמיהתו ושאיפתו היו, שלא יהא אדם עלי אדמות, אשר יהיה מחוסר מילוי משאלה כל שהיא. [אף לא מחוסר המשאלה עצמה...].

כשהקב"ה רוצה לתת לו לאברהם אבינו "מתנה", אשר הינה מתנת המתנות. כשהקב"ה חפץ להעניק לאברהם אבינו "מתנה", אשר תהיה ברכת הברכות, אשר יש בה "הכל", כל משאלותיו של אברהם, אשר על ידה תבא השקפתו של אברהם אבינו אל תכלית ישומה ואל פסגת יעודה.

במה יברכו?

– ב"והיה ברכה"!

מה יעניק לו? מה כולל את הכל?

– "והיה ברכה".

⊗ העניק לו הקב"ה את ברכת הברכות, כך שעצם מציאותו, תהא לברכה לכולם. לפשוטים ולמלכים, לנצרכים ללחם ושמלה ולנצרכים לגינוני מלכות, לכולם, משאלות של גשם ומשאלות של רוח, הכל יתמלא על ידי אברהם. לכולם יעזור, לכולם ייעץ את כולם לא רק יאכיל, גם יעשיר, ירומם. זוהי ה"איצטגנינות" שבלבו. שכן זוהי הברכה, שאף כל מלכי מזרח

ומערב ידעו ויבינו, כי יש להם מה לבקש, מה לחשתלם, מה לקבל אצל אברהם.

יעמדו כולם בשורה ובתור, יגיעו אל אברהם. יבינו מה לשאול, ידעו מה לבקש. ואברהם אבינו יעזור ויגן ויושיע, לכל נצרך ולכל דורש, בכל ענין.

ולא זו בלבד, אלא תוך בטחון מלא של העומדים, המבקשים, הנעזרים, כי אמנם בידו הדבר, כמו איצטגנינות.

* מיד עם ההתייצבות והרצון וההסכמה להעזר מידו, נושעו, כ"מונה בקופסא".

נמצא הפתרון. בוצעה תעורה.

אין לך מתנה גדולה מזאת.

יחד באותו שעה וכמו שהפסוק אומר (משלי יד כח) ברב עם הדרת מלך. ורעיון זה מרומז בפסוק (דברים יז ז) כי אתם המעט מכל העמים, כלומר מה שאתם עושים אשר נראה רק כדבר מעט וקטן, הנה הוא באמת שקול כאילו "מכל העמים" עושים אותו.

מעלת הנפש חשובה כאלפים רבים

בחובת הלבבות פרק ג' בשער חשבון הנפש כותב שיתבונן יתרון נפשו על גופו ויכיר יתרון קצת אדם על קצתם עד שאדם אחד שקול כנגד אלפי בני אדם, כמו שנאמר לדוד (ש"ב יח ג) כי עתה כמונו עשרה אלפים ובספר משנת ר' אהרן (ח"ב לח) כתב לפי פשוטו כוונתו לבאר מעלת הנפש ברוחניות. דאין זה רק עדיפות בלבד אלא ממש החשיבות כאלף או כאלפים רבים. וזוהי יכיר ערך מעלות הנפש והרוח של תורה ועבודה. הנה הפסוק הנ"ל "כי עתה כמונו" הלא אבישי בן צרויה אמרו על דוד שעליו הגידו חז"ל שיהיה שקול כשבעים אלף מישראל בתורה ובמעש"ע (שוח"ט ז ד). יוצא שהיה דוד שקול לפי חשבון זה כמו ז' מאות מליוני מישראל העוסקים בתורה ובמעש"ט, ואמרו חז"ל (ב"ב ז: ע) עה"כ (תהלים קלט יח) אספרם מחול ירבון, שמעשה הצדיקים מנינם יותר מחול הים כי מצד האיכות הריבוי נורא כאילו היו רבים ממש!

את היי לאלפי רבבה הברכה שאחד שקול כרבבה

ובספר תכלת מרדכי (ח"ב תולדות) כתב אותו רעיון עה"כ את היי לאלפי רבבה (בראשית כד ט) דהיה על הפסוק לכתוב את תהי דאז היה משמע שתצא ממנה אלפי רבבה, אבל את היי משמע שהיא בעצמה תהיה אלפי רבבה? רק יש לומר על פי היערות דבש לבאר מ"ש (הושע ב א) והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא יספר. ובש"ס (יומא כב:) פריך כתיב והיה מספר וכתוב אשר לא יספר? ומתוך כאן בעושי רצונו של מקום כאן באין עושי רצונו של מקום. והוא תמוה דאם עשו תשובה האם יתרבה ברגע אחד המספר עד שלא יספר? ותיירץ וכן הוא בחיד"א (הגדה של פסח) דאם יהיו צדיקים אזי יהיה אחד שקול כנגד הרבה. וכן בעקידה שאמר השי"ת לאברהם אבינו עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה הנה לא הצריך לברכת רבים כי כבר היה שקול כנגד כל העולם. רק השי"ת בירך את זרעו בברכה זו של והרבה ארבה את זרעך ר"ל שיהיה צאצאי מעיק כמון, שיהיה כל אחד שקול כנגד הרבה. ולכן אמרו לרבקה את היי לאלפי רבבה ר"ל שהיא בעצמה תהיה שקולה כנגד אלפי רבבה ע"כ. ואותו רעיון פירש המלבי"ם על הפסוק (בראשית יב ב) ונאעשך לגוי גדול שהוא עצמו יהיה נחשב כעם רב. ובספר מעין המועד (בין המצרים שיו) כותב שרש"י (סנהדרין עד) מביא מן התוספתא שאם אמרו לבני עיר אחת תנו לנו את פלוני ונהרגו ואם לאו נהרוג אתכם אינם רשאים למוסרו כדי להציל עצמם. ולדין זה לכאורה כבר צריך מקור. דודאי שדמם של מאות ואלפים סומק טפי מדמו של יחיד. ברם אף זו סברא כי אין אדם היכול לקבוע האם הרבים שקולים כנגד יחיד. שמצינו (ברכות ג:) את האלקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם שקול זה כנגד כל העולם כולו. וכשם שכתב הרמב"ם (ה' תשובה פ"ג ה"ד) שאין שוקלים הזכויות והעוונות לפי מספרם אלא בדעתו של קל דעות והוא היודע היאך עורכין הזכויות כנגד העוונות, כך אין אדם יודע מי חשוב ממי וכמו שאיתא (פסחים ג) עליונים למטה ותחתונים למעלה.

ויש שאינם שקולים כעם כולו אלא כרבים ממנו כמו שאיתא (סוטה לה:) על הכתוב (שמואל א' יט) ויך באנשי בית שמש כי ראו בארון ה' ויך בעם שבעים איש חמישים אלף איש ויתאבלו העם כי היכה ה' בעם מכה גדולה, קד אמר שבעים איש היו וכל אחד ואחד שקול כחמישים אלף וחד אמר חמישים אלף היו וכל אחד ואחד שקול כשבעים סנהדרין.

המעט שעשה נחשבת כרב אצל השי"ת מג' בחינות אדם מצוה זמן

עד כאן דברנו שמבחינת איכות ורב, יהודי העושה רצונו של מקום שקול כנגד הרבה העושים. כל זה מבחינת הגברא אבל הוא הדין והיא המידה גם מבחינת הפצא של מעשיו. שיהודי העושה בכל כחו, אותו המעט נחשב אצל השי"ת כרב במה שהשי"ת מרחיב גבול וצמצום מעשיו. דהביא בספר מעיין המועד (פורים רכב) שאיתא (סוכה מט:) כל העושה צדקה ומשפט כאילו מילא כל העולם כולו חסד שנאמר אוהב צדקה ומשפט חסד ה' מלאה הארץ. ולא זו בלבד אלא המקבל את חבירו בפנים יפות אפילו לא נתן לו כלום מעלה עליו הכתוב כאילו נתן לו כל מתנות טובות שבעולם (אבות דר' נינא). כל המשים שלום בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאילו משים שלום בישראל על כל אחד ואחד (אבות דר' נח). אותו "בר בי רב דחד יומא" שהלך במשך חודשים כדי ללמוד יום אחד ונאלץ לשוב על עיקבותיו מעלה עליו הכתוב כאילו עסק בתורה כל השנה כולה (תגינה ה:). לכל אלו יש להם יסוד אחד: אם עשית כפי יכולתך ומה שנדרש ממך, מעלה עליך הכתוב כאילו עשית עוד ועוד בלי סוף כי היית עושה כן לו היית נדרש ואילו היית יכול. אם הגיה בספר תורה אפילו אות אחת מעלה עליו כאילו כתבו" אילו הוצרך לכך (מנחות ל) ע"כ.

לא רק בנוגע להגברא והפצא המעט מכם נחשב רב אצלו יתברך, אלא אפילו במסגרת הזמן מצוה של מעט שנעשה בו, נעשית רב ושוה הרבה פעמים באיכות מאותה מצוה שלא נעשה באותו זמן מיוחד. שכתב החתם סופר פ' האזינו שרגע אחד של שבת פועל יותר מכל הזמנים ע"כ. וכתב החפץ חיים (הקדמה לספר לב אליהו ח"א) דכיון שאמרו חז"ל ששקולה שבת כנגד

כל התורה כולה לכן כל מצוה שעושים בשבת גם כן נחשבת כמו תרי"ג. ולפי הגר"א שכל תיבה מתלמוד תורה היא מצוה בפני עצמה אזי נמצא כי כשלומדים בשבת קודש מכפילים כל תיבה כפול תרי"ג, ונמצא דכאשג לומד תורה בשבת הרי אין סוף למצות שיכול להוסיף בחשבוננו. וכעין זה כתב הבן איש חי פ' שמות שגדול פועלת לימוד התורה בשבת אלף פעמים מן הנעשה בחול ע"כ.

בישורון התעוררות קודם החופה מלך רכט

אחותינו את היי וגו' - פיוס לנשמות שיבואו מזווג זה

מנהג ישראל לומר להכלה קודם החופה "אחותינו את היי לאלפי רבבה" (בראשית כד, ט), וי"ל כמעט הדבר על פי מה שכתוב בספר ויבחר משה (אות ש' עמוד רמ"ג) דכשהקב"ה שולח נשמה לעולם הזה, היא מסרבת לרדת, עד שבאים מלאכי השרת ומפייסים אותה ואומרים לה אחותינו את היי לאלפי רבבה, להעמיד נפשות רבות בעולם ולרבות וכו' עיי"ש, והנה ידוע דברי הקדושת לוי (בליקוטים) דהבכיות שהחתן בוכה בשעת החופה הם מצד שהנשמות העתידות לבוא ממנו לעולם הזה, יש להם צער על שצריכים לעזוב עולם העליון שהוא עולם החרוה וששון ושמחה, ויצטרכו לבוא לעולם הזה, והם מעוררין אותו לבכיה עכ"ק. ולפי זה י"ל דלכן אומרים או אחותינו את וגו', כדי לפייס הנשמות האלו דונמת הפיוס שהמלאכים מפייסים הנשמות מרם ירדתן לעולם הזה כדלעיל. [ובספר מאיר עיני חכמים (הף ופ). הביא בשם הרה"ק ר' לייב מבראסלב